

OVLAŠTENIK POMORSKOG PRIVILEGIJA JE ČLAN POSADE, A NE POSLODAVAC

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
Rješenje br. PŽ-5619/10-4 od 1. veljače 2011.
Sutkinja: Branka Ćiraković

Pomorskim privilegijem koji postoji na onom brodu, u odnosu na koji je nastala tražbina, osigurane su i tražbine po osnovi doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje zapovjednika broda i drugih članova posade. Ovlaštenik pomorskog privilegija nije poslodavac ili osoba koja umjesto njega isplaćuje osiguraniku plaću, nego su to zapovjednik broda i drugi članovi posade broda. Republika Hrvatska kao vjerovnica, jednako kao i ovrhovoditelj, spada u kategoriju ostalih vjerovnika iz čl. 912. st. 1. t. 4. PZ-a, što znači da njezina tražbina nije osigurana pomorskim privilegijem. Trenutak kada se počinje računati jednogodišnji rok trajanja privilegija na brodu za privilegirane tražbine iz prvog razreda (plaće i socijalna davanja u korist članova posade broda) propisan je u čl. 247. PZ-a, a počinje teći od iskrcaja tražitelja s broda. Treba tumačiti kako je »tražitelj« član posade broda privilegirani vjerovnik. Nakon proteka jednogodišnjeg roka dolazi do apsolutnog prestanka privilegija, što znači da to založno pravo ne pripada više ni jednom subjektu. Dakle, tražbinu koja je s te osnove zaštićena pomorskim privilegijem može isticati samo član posade broda kao njezin ovlaštenik, i to u roku trajanja tako osigurane tražbine. Put namirenja tražbine privilegiranog vjerovnika je prisilna prodaja broda u ovršnom postupku, a nakon proteka roka »trajanja« privilegija tražbina gubi specifičnu stvarnopravnu zaštitu. Prestankom privilegija na brodu ovlaštenici se namiruju propisanim redosljedom namirenja, kao i ostale tražbine.

Ovršni postupak vodi se radi prisilnog ostvarenja novčane tražbine prodajom m/b »P«. U postupku razdiobe kupovnine prvostupanjski sud (Trgovački sud u Splitu, rješenjem pod poslovnim brojem Ovr-492/07 od 13. srpnja 2010.) odlučio je o namirenju ovrhovoditelja i drugih osoba koje na to polažu pravo, na temelju odredaba čl. 925. i 912. Pomorskog zakonika (*Narodne novine*, br. 181/2004, 76/2007, 146/08; u nastavku: PZ).

Prvostupanjski je sud utvrdio rješenjem kako diobnu masu za razdiobu kupovnine čini iznos od 144.000,00 kuna – troškovi provedbe ovrhe iznose 18.660,64 kuna s kamatama, a iz uplaćene kupovnine prethodno je podmiren

dio troškova postupka u iznosu od 489,96 kuna. Određeno je da se iz preostalog dijela diobne mase u iznosu od 143.510,04 kuna namiruje preostali dio troškova postupka u iznosu od 18.170,68 kuna i zakonske zatezne kamate, a nakon isplate tih troškova, iz preostalog dijela diobne mase namiruje se ovrhovoditelj za iznos od 58.654,41 kuna sa zakonskim zateznim kamatama. Nakon isplate troškova postupka i ovrhovoditeljeve tražbine, iz preostalog dijela diobne mase namiruje se dio tražbine vjerovnika Republike Hrvatske.

Protiv navedenog rješenja žalbu je izjavila vjerovnica Republika Hrvatska zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da ga Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u nastavku: VTS) preinači ili ukine i vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

U obrazloženju žalbe, vjerovnica ističe da je prvostupanjski sud pri razdiobi kupovnine pogrešno primijenio odredbu čl. 912. st. 2. PZ-a jer je nakon namirenja troškova postupka propustio odrediti namirenje tražbina osiguranih pomorskim privilegijem (čl. 241. PZ-a). Smatra kako je njezina tražbina osigurana pomorskim privilegijem. Vjerovnica je u ovom ovršnom postupku 26. travnja 2010. godine prijavila tražbinu u iznosu od 278.193,84 kuna na temelju upravnog rješenja od 13. listopada 2006. godine.

Vjerovnica je tvrdila da je njezina prijavljena tražbina s osnove doprinosa za mirovinsko osiguranje privilegirana na temelju individualizirane kapitalizirane štednje, generacijske solidarnosti, doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje i posebnog doprinosa u slučaju ozljede na radu u ukupnom iznosu od 195.578,81 kuna. Obveznik obračunavanja i plaćanja svih doprinosa je poslodavac ili druga osoba koja umjesto njega isplaćuje osiguraniku plaću. Dakle, vjerovnica smatra kako se njezina tražbina namiruje prije tražbina ostalih vjerovnika jer je osigurana pomorskim privilegijem. U preostalom dijelu, prijavljena tražbina vjerovnice spada u isti red namirenja kao i ovrhovoditeljeva tražbina, s tim da ovrhovoditelj, zbog zabilježbe ovrhe, ostvaruje prvenstvo u namirenju u tom dijelu.

U odgovoru na žalbu, ovrhovoditelj u bitnome ističe kako je protekao zakonski rok unutar kojeg je tražbina mogla biti zaštićena pomorskim privilegijem.

VTS je odlučio kako žalba nije osnovana, pa je odbio žalbu vjerovnice Republike Hrvatske kao neosnovanu i potvrdio rješenje Trgovačkog suda u Splitu u pobijanim točkama njegove izreke.

Ispitao je zakonitost prvostupanjskog rješenja na temelju odredbe čl. 365. st. 2. Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 111/1999, 88/2001, 117/2003; u nastavku: ZPP), u vezi s odredbom čl. 841. st. 5. PZ-a i čl. 19. Ovršnog zakona (*Narodne novine*, br. 57/1996, 29/1999, 173/2003, 151/2004,

88/2005; u nastavku: OZ), pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede određaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 2., 4., 8., 9. i 11. ZPP-a i na pravilnu primjenu materijalnog prava, te utvrdio kako je ono pravilno i zakonito.

VTS smatra kako je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da diobnu masu za razdiobu kupovnine čini iznos od 144.000,00 kuna, u visini uplaćene kupovnine (čl. 910. st. 1. t. 1. PZ-a). Istaknuo je kako se u skladu s odredbom čl. 912. st. 2. PZ-a troškovi nastali u tijeku postupka prodaje broda namiruju prije razdiobe kupovnine, pa i prije tražbina osiguranih pomorskim privilegijima. Pobijanim je rješenjem prvostupanjski sud pravilno utvrdio visinu nastalih troškova prodaje broda i odredio njihovo namirenje prije razdiobe kupovnine.

Odredbom čl. 912. st. 1. PZ-a propisano je pravilo redoslijeda namirenja vjerovnika. Iz diobne mase najprije se podmiruju vjerovnici čije su tražbine osigurane pomorskim privilegijem, potom vjerovnici prava zadržaja, vjerovnici čije su tražbine osigurane hipotekom na brodu te ostali vjerovnici.¹

Privilegij predstavlja stvarnopravni teret na brodu koji ovlašteniku daje pravo na namirenje tražbine sudskom prodajom broda, s time da on ima prednost u naplati pred svim drugim pravima, pa tako i onima osiguranima pomorskom hipotekom. Privilegij je specifično zakonsko založno pravo na brodu, ograničeno stvarno pravo koje ovlašćuje svog nositelja da određenu tražbinu namiri iz vrijednosti broda, bez obzira na to čiji je taj brod, a vlasnik je to dužan trpjeti. Riječ je o obliku stvarnopravne odgovornosti vlasnika broda za određene tražbine.

VTS smatra kako je prvostupanjski sud pravilno zaključio da vjerovnica (Republika Hrvatska), jednako kao i ovrhovoditelj, spada u kategoriju ostalih vjerovnika iz čl. 912. st. 1. t. 4. PZ-a, što znači da njezina tražbina nije osigurana pomorskim privilegijem.

¹ Treba istaknuti kako je u ovom postupku primijenjen PZ, *Narodne novine*, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008. Novelom PZ-a iz 2019. godine (ZIDPZ, *Narodne novine*, br. 17/2019) čl. 912. st. 1. t. 1. izmijenjen je i glasi: »Vjerovnici čije su tražbine osigurane zakonskim založnim pravom s osnova članaka 171. i 840.u ovoga Zakonika.« Iako nema veze s prikazanim predmetom, o spomenutoj noveli zainteresirani čitatelji mogu vidjeti u radu Skorupan Wolff, V., Vađenje i uklanjanje podrtina i potonulih stvari prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika iz 2018., *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 58 (2019.), br. 173, str. 217, 245, 246. Također, u ZIDPZ-u iz 2019. godine izmijenjen je čl. 912. st. 1. t. 3. koji glasi: »3) vjerovnici koji po ovom Zakoniku imaju pravo zadržaja.« Tako su u krug vjerovnika prava zadržaja, koji imaju prednost namirenja u odnosu na hipotekarne vjerovnike, uključene i sve osobe koje imaju retenciju po PZ-u, a to su nakon normiranja ugovora o vezu i pružatelji usluge veza. Opširnije vidjeti Skorupan Wolff, V.; Padovan, A. V., Ugovor o vezu *de lege ferenda*, Barbić, J. (ur.), *Pravni okvir za luke nautičkog turizma*, Nakladnički niz *Modernizacija prava*, knjiga 42, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2018., str. 83.

Odredbom čl. 241. st. 1. t. 1. PZ-a propisano je da su pomorskim privilegijem na brodu, u odnosu na kojeg je tražbina nastala, osigurane, među ostalim, i tražbine za plaće i druge iznose koji se duguju zapovjedniku broda, časnicima i drugim članovima posade u vezi s njihovim zaposlenjem na brodu, uključujući troškove povratnog putovanja i doprinose za socijalno osiguranje koji se plaćaju u njihovo ime. Dakle, tražbina s te osnove je privilegirana, ali njezini su ovlaštenici (nositelji privilegija) zapovjednik broda, časnici broda i drugi članovi posade broda, a ne vjerovnica.

VTS ističe kako u prilog tome treba napomenuti da su privilegiji na brodu vremenski ograničeni te prestaju protekom jedne godine (čl. 246. PZ-a). Riječ je o apsolutnom prestanku privilegija, što znači da to založno pravo ne pripada više ni jednom subjektu. Trenutak od kojeg se počinje računati jednogodišnji rok trajanja privilegija na brodu za privilegirane tražbine iz prvog razreda (plaće i socijalna davanja u korist članova posade broda) propisan je u čl. 247. PZ-a i taj rok počinje teći od iskrcaja tražitelja s broda. Pod »tražiteljem« treba razumjeti člana posade broda kao privilegiranog vjerovnika.

Nadalje, VTS smatra kako tražbinu, koja je s te osnove zaštićena pomorskim privilegijem, može isticati samo član posade broda kao njezin ovlaštenik i to samo u propisanom roku. Put namirenja tražbine privilegiranog vjerovnika jest prisilna prodaja broda u ovršnom postupku. Nakon proteka roka »trajanja« privilegija, tražbina gubi specifičnu stvarnopravnu zaštitu te prestankom privilegija na brodu ovlaštenici se namiruju propisanim redosljedom namirenja, kao i ostale tražbine.

Na utvrđivanje međusobnog prvenstvenog reda u namirenju vjerovnika čije tražbine pripadaju u istu kategoriju prema čl. 912. st. 1. t. 4. PZ-a, primjenjuje se odredba čl. 857. st. 3. PZ-a (čl. 914. PZ-a) kojom je propisano da se učinak zabilježbe sastoji u tome da se prodaja radi namirenja tražbine ovrhovoditelja može provesti protiv svake osobe koja poslije stekne pravo vlasništva nad brodom koji je predmet prodaje (pravo na namirenje) i da ovrhovoditelj u čiju je korist ta zabilježba upisana, ima prvenstvo u vezi s namirenjem svoje ovršne tražbine i sporednih tražbina prema svakoj drugoj osobi koja poslije stekne hipoteku na brodu ili slično pravo na brodu ili koja ostvari pravo na namirenje. Za prvenstveni red prava na namirenje koje pripada ovrhovoditelju, odlučujući je trenutak kad je tijelu koje vodi upisnik brodova podnesen zaključak suda kojim se nalaže zabilježba rješenja o ovrsci (čl. 857. st. 6. PZ-a). Rješenje o ovrsci radi zabilježbe dostavljeno je Lučkoj kapetaniji Split 30. studenoga 2007. godine, otkad je ovrhovoditelj stekao prvenstvo namirenja svoje tražbine u odnosu na Republiku Hrvatsku koja je to pravo stekla prijavom tražbine u ovršnom postupku 26. travnja 2010. godine, dakle, nakon ovrhovoditelja.

Slijedom navedenog, VTS je potvrdio pobijano rješenje, a žalbu odbio na temelju čl. 380. t. 2. ZPP-a.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju
Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Summary:

**MARITIME LIENS ON SHIPS ARISE IN FAVOUR OF THE SHIP'S CREW,
AND NOT IN FAVOUR OF THE EMPLOYER**

High Commercial Court of the Republic of Croatia
Pž-5619/10-4, 1 February 2011

Maritime liens on a sea-going ship exist for claims arising from contributions for social insurance of the ship's crew. Maritime liens on ships arise in favour of the ship's crew, and not in favour of the employer or the person who pays the salary on his behalf. The Republic of Croatia as a creditor, belongs to the category of other creditors under Article 912. 1.4 of the Maritime Code, which means that its claims are not secured by maritime privilege. Maritime liens on a ship cease to exist after the expiration of one year. The time period is counted from the discharge of the ship's crew. After the expiration of one year, the absolute termination of the privilege occurs, which means that the right of lien no longer belongs to any subject.